

Warszawa, 2.04. 2025 r.

dr hab. Stanisław Topolewski

Uniwersytet w Siedlcach

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr Ewy Żaboklickiej

**na temat : *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie
Miasta Stołecznego Warszawy***

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pani **mgr Ewy Żaboklickiej** pt. *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy*, przygotowana pod kierownictwem naukowym promotora dr hab. Marcina Górnikiewicza oraz promotora pomocniczego dr Patrycji Bryczek-Wróbel.

Celem recenzji jest stwierdzenie czy rozprawa napisana przez **mgr Ewę Żaboklicką**, spełnia warunki i wymogi niezbędne do nadania stopnia doktora, określone w art. 187 ust 1 i 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późnij. zm.).

Uwagi ogólne

Problematyka podjęta przez Doktorantkę w recenzowanej dysertacji bez wątplenia zasługuje na uwagę gdyż bezpieczeństwo to jedna z elementarnych potrzeb jednostek, grup społecznych oraz państw, które zabiegają o jej zaspokojenie w różnych wymiarach. Problem związany z zapewnieniem bezpieczeństwa w dużych aglomeracjach uzależniony jest od szeregu powiązanych ze sobą czynników. Zaliczyć do nich należy m.in. obszar (teren), strukturę osób w nim przebywających, instytucje i służby działającymi na rzecz bezpieczeństwa.

Podmiotami, które partycypują w zapewnieniach bezpieczeństwa są przede wszystkim władze lokalne (samorządowe), służby i straże (policja, państwowa straż pożarna, służby ratownicze). Ponadto instytucje zajmujące się edukacją i nauką, wszelkiego rodzaju podmioty gospodarcze, grupy społeczne oraz poszczególne osoby. Mają one za zadanie minimalizować potencjalne i realne zagrożenia. Ale aby skutecznie przeciwdziałać wszelkiego rodzaju zagrożeniom niezwykle istotna jest ich rozpoznawanie i monitorowanie a w przypadku wystąpienia przeciwdziałanie. Sprostać temu może tylko odpowiednio (do wyzwań i zagrożeń) zbudowany i sprawnie działający system.

W literaturze przedmiotu trudno jest znaleźć opracowania, które w sposób kompleksowy podejmowało by problematykę bezpieczeństwa dużych aglomeracji miejskich. Dlatego też oceniana rozprawa doktorska po części wypełnia tę lukę i dobrze wpisuje się w obszar badań dotyczących tej problematyki.

Ocena metodologiczna

Uwzględniając złożoność przedmiotu poznania należy stwierdzić, że Doktorantka podjęła się trudnego zadania, wymagającego rozległej i żmudnej pracy badawczej, związanej ze złożonością zdarzeń czy opinii, przekładającej się logicznie na obraz realnej przedmiotowo rzeczywistość. W związku z powyższym należy stwierdzić, że analiza metodologiczna aspektów pracy doktorskiej wskazuje, iż jest ona dobrze skonstruowana i odpowiada wymogom metodologicznym nauk społecznych.

Zasadnicze założenia metodologiczne zawarto w rozdziale pierwszym, gdzie postępując zgodnie z przyjętymi założeniami metodologicznymi właściwie nakreślono sytuację problemową (argumentacja podjęcia badań, ich przedmiot i cel). Określono przedmiot i cel badań, problemy badawcze, hipotezy badawcze, metod, narzędzia i techniki badawcze oraz informacje dotyczące próby badawczej.

Opis przyjętych założeń poznawczych dysertacji Doktorantka rozpoczęła od uzasadnienia wyboru tematu pracy. Przedmiotem badań empirycznych prezentowanej rozprawy doktorskiej uczyniła *System bezpieczeństwa aglomeracji Warszawskiej*. (s. 18) co znalazło odzwierciedlenie w treści dysertacji.

Celem badań w niniejszej pracy jest *zidentyfikowanie kluczowych zagrożeń, dotyczących miasta oraz ocena skuteczności obecnie stosowanych strategii i rozwiązań w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy*. Dodatkowo, w ramach tegoż celu zostanie poddane ocenie funkcjonowanie systemów zarządzania bezpieczeństwem w Warszawie, w tym efektywność współpracy służb mundurowych, instytucji miejskich oraz organizacji pozarządowych, a także propozycja rekomendacji ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz turystów odwiedzających miasto. (s. 18).

W kolejnym kroku strukturalizującym poznanie w prowadzonych badaniach Doktorantka w logicznie uporządkowany sposób z ogólnego problemu badawczego: *Jakie zmiany należy wprowadzić w systemie bezpieczeństwa w Warszawie, aby poprawić skuteczność działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo aglomeracji?* (s. 19), który uznać można że jest on dostatecznie skorelowany z głównym problemem badawczym wyspecyfikował cztery problemy szczegółowe:

1. *W jakim zakresie Warszawa jako aglomeracja monocentryczna jest przygotowana na zapewnianie bezpieczeństwa mieszkańcom wobec zagrożeń wynikających z sytuacji kryzysowych?*
2. *Jakie potencjalne zagrożenia mogą dotyczyć aglomeracji warszawskiej?*
3. *Jaka jest rola formacji mundurowych w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej?*

4. *Jakie rekomendacje mogłyby się przyczynić do wzmocnienia dotychczasowego systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie aglomeracji warszawskiej? (s. 20).*

Należy uznać, że problemy te po pierwsze cechuje: przechodniość, asymetryczność i spójność, a po drugie swym zakresem wypełniają w całości niewiedzę wyrażoną problemem ogólnym (główny problem badawczy).

Doktorantka w kolejnej części rozdziału metodologicznego uporządkował predykcynie i wyjaśniająco prowadzone badania postawionymi hipotezami: główną i szczegółowymi.

Hipoteza stanowi jedną z możliwych odpowiedzi na główny i szczegółowe pytania badawcze, mianowicie taką, którą autor uznaje za właściwą. W związku z tym słusznie autorka określił cztery hipotezy szczegółowych adekwatnych do problemów szczegółowych.

Hipoteza główna to : *Wzrost liczby mieszkańców oraz rozwój infrastruktury w dużej aglomeracji miejskiej, takiej jak Miasto Stołeczne Warszawa, zwiększają złożoność zagrożeń bezpieczeństwa, co wymaga ciągłego dostosowywania i wzmacniania systemu bezpieczeństwa miasta stołecznego Warszawy oraz współpracy między służbami mundurowymi i lokalnymi społecznościami. (s. 21)*

Natomiast hipotezy szczegółowe to:

1. *Warszawa jako aglomeracja monocentryczna jest przygotowana do identyfikowania i przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z zaistnienia określonej sytuacji kryzysowej, co jest warunkowane jej rozbudowaną infrastrukturą oraz rozległymi zasobami, w tym ludzkimi, a także spajającymi te składowe w jeden system i wypracowywanymi przed dekadą mechanizmami zarządzania oraz organizacji zasobami stolicy podczas różnorodnych kryzysów. Infrastruktura miejska w Warszawie, mimo dynamicznego rozwoju, jest podatna na awarie i przeciążenia, co zwiększa ryzyko wystąpienia sytuacji kryzysowych.*

2. *Potencjalne zagrożenia jakie mogą dotyczyć aglomeracji Warszawskiej stanowią pochodne zarówno katastrof naturalnych (wywołanych między innymi przez postępujące zmiany klimatyczne), katastrof technicznych, jak i działalność człowieka (przestępczość, zamieszki, terroryzm).*
3. *Służby mundurowe to jeden z fundamentalnie istotnych czynników bezpieczeństwa stolicy, gdyż ich aktywność i widoczna w mieście obecność, wpływają na samopoczucie mieszkańców stolicy, a przez to pozwalają kontrolować emocje tłumów w trakcie występowania zagrożeń mogących wywoływać panikę, co spotęgowałoby rzeczywiste zagrożenia i mogłoby wygenerować jeszcze większe straty.*
4. *W wyniku wstępnie przeprowadzonych badań, głównie w oparciu o źródła pisane, można przyjąć, za skuteczną rekomendację służącą utrzymaniu i zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa aglomeracji Warszawskiej ze względu na ograniczone ilościowo formacje mundurowe i kadry urzędnicze odpowiedzialne za bezpieczeństwo, byłoby systemowe i ukierunkowane edukowanie jej mieszkańców odnośnie zagrożeń, mechanizmów współdziałania w trakcie ich występowania oraz metodyki samoorganizacji, aby skuteczniej identyfikować i przeciwdziałać tym zagrożeniom. (s. 22).*

Ich rozstrzygnięcia, odnajdujemy w poszczególnych rozdziałach jak i zakończeniu pracy (s.198-202).

Doktorantce udało się rozwiązać główny problem badawczy, a także w zadawalającym stopniu potwierdzić założenia hipotez. W istotnej mierze przyczyniła się do tego trafna selekcja i w efekcie przemyślany dobór zarówno **teoretycznych jak i empirycznych metody badawczych** (analizę, porównanie, wnioskowanie) oraz technika wywiadu. Na potrzeby badań przeprowadzono 17 wywiadów eksperckich wśród kierowniczej kadry Policji, 12 wywiadów wśród

kierowniczej kadry straży Pożarnej i 7 wywiadów wśród kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawy. Zarówno ilość jak i zakres treści wywiadów należy uznać za wystarczające na potrzeby prowadzonych badań.

Takie właśnie, kompleksowe podejście badawcze pozwoliło w rezultacie na miarodajne i wiarygodne formułowanie częściowych podsumowań, ale także wniosków końcowych.

Efekty badań i analiz odnajdujemy zarówno w treści dysertacji, ale także w 5 tabelach, 9 rysunkach i 14 wykresach, znacznie podnoszących jej wartość poglądową. Doktorantka umiejętnie potrafiła zaprezentować je w treści analiz i podsumowań.

Stwierdzam, że zastosowana przez Doktorantkę metodologia badawcza odpowiada formalnym wymogom stawianym przed rozprawami doktorskimi. Świadczy to o przemyślanym, logicznie uporządkowanym oraz konsekwentnym dążeniu Doktorantki do rozwiązania postawionych problemów oraz weryfikacji sformułowanych tez.

Ocena merytoryczna

Po zapoznaniu się z treścią rozprawy stwierdzam, że kilkuletni wysiłek badawczy Doktorantki został uwieńczony powstaniem wartościowego opracowania naukowego. Mając powyższe na względzie uważam, że temat rozprawy jest aktualny a treść rozprawy mieści się w obszarze problemowym bezpieczeństwa państwa. Natomiast badania dotyczyły m.in. kwestii bezpieczeństwa publicznego, takich jak przestępczość, zagrożenia związane z transportem, bezpieczeństwo ekologiczne, a także gotowość miasta na sytuacje kryzysowe, takie jak klęski żywiołowe czy zagrożenia terrorystyczne.

Recenzowana dysertacja doktorska przedstawiona została w postaci zwanego opracowania naukowego a jej objętość liczy wraz załącznikami 311 stron. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów w tym rozdziału metodologicznego, zakończenia w postaci podsumowania i wniosków, bibliografii, spisów rysunków i tabel i wykresów oraz 4 załączników. Podział treści pracy jest logiczny i uzasadniony założeniami metodycznymi. Należy zauważyć, że każdy rozdział merytorycznych kończy się wnioskami, jakie Doktorantka postawiła po analizie każdej problematyki, co zwiększa czytelność pracy i ułatwia zrozumienie sposobu myślenia Doktorantki. Język pracy jest czytelny, adekwatny do pracy naukowej.

Kwestie metodologiczne prowadzonych badań zostały przedstawione w rozdziale pierwszym - metodologicznym odpowiednio rozbudowanym na potrzeby rozprawy. Treści strony metodologicznej rozprawy zostały omówione w ocenie metodologicznej pracy.

W **rozdziale drugim** zatytułowanym „Miasto Stołeczne Warszawa jako aglomeracja monocentryczna” uwagę badawczą skupiono na systemie bezpieczeństwa w mieście stołecznym Warszawa. Zdefiniowano m.in pojęcie aglomeracji miejskich wg. Poglądów różnych autorów. Ponieważ nie określono tego jednoznacznie rodzi się pytanie czy są to wszystkie definicje dotyczące tego problemu a jeśli nie to jakimi kryteriami kierowano się przy ich wyborze, i z którą definicją utożsamiona się Autorka gdyż zabrakło propozycji własnej?. Dokonana w nim również wystarczającej na potrzeby dysertacji charakterki miasta stołecznego Warszawy w kontekście jej funkcji, roli i znaczenia.

Kwestie dotyczące potencjalnych zagrożeń dla Warszawy wypełniają treści **trzeciego rozdziału** - „Zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego dla aglomeracji warszawskiej”. W Mojej ocenie treści zawarte w powyższym materiale świadczą o dużym zasobie wiedzy Doktorantki, która dokonał udanej charakterystyki zagrożeń z którymi może borykać się aglomeracja warszawska

w aspektach od środowiskowych, przez infrastrukturalne, po społeczne i polityczne.

Przedmiotem rozważań **rozdziału czwartego** „Miejsce i rola formacji mundurowych w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej” uczyniono problem dotyczący roli, jaką formacje mundurowe (Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Miejska) odgrywają w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom Warszawy. Autorka wyczerpująco zaprezentowała główne formacje mundurowe, ich struktury organizacyjne oraz zakres odpowiedzialności w kontekście bezpieczeństwa publicznego Warszawy.

Interesująco poznawczo i pod wieloma względami nowatorskie merytorycznie analizy, oceny i propozycje zawarte zostały w **ostatnim piątym rozdziale** dysertacji „Rekomendacje dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej”, który zawiera zestaw rekomendacji mających na celu wzmocnienie systemu bezpieczeństwa w Warszawie sformułowane na podstawie analizy wniosków z przeprowadzonych badań. W części pierwszej niniejszego rozdziału zaprezentowano zadania administracji publicznej w obszarze zarządzania kryzysowego wynikające z aktów prawnych i ich miejsce w systemie zarządzania kryzysowego w Polsce. Następnie przedstawiono organizację i zadania w tym obszarze Stołecznego Centrum Bezpieczeństwa Miasta Warszawy i w dalszej części koncepcję konsolidacji sił i środków w sytuacjach zagrożeń.

Pewien niedosyt budzi brak pokazania miejsca, roli i zadań jednostek systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego w systemie bezpieczeństwa aglomeracji miejskiej na przykładzie miasta stołecznego Warszawy. Proszę zatem aby doktorantka podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej odniosła się do tych zagadnień.

W **zakończeniu** rozprawy zawarto syntezę wyników badań. Autorka odniosła się do celów, hipotez oraz szczegółowych pytań badawczych. Należy

zgodzić się z doktorantką, że jedną z konkluzji zawartej na str. 201 „Nie ulega wątpliwości, iż żadna instytucja odpowiedzialna za bezpieczeństwo nie jest w stanie prawidłowo funkcjonować bez społecznego wsparcia, a najlepsze efekty w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości przynosi współdziałanie społeczeństwa, przede wszystkim z Policją, Strażą Pożarną, Strażą Miejską i jednostkami samorządu terytorialnego” oraz, że „Ważnym elementem w kształtowaniu bezpiecznego miasta jest zaangażowanie mieszkańców. Edukacja społeczna na temat bezpiecznych zachowań świadomości zagrożeń oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych pomaga budować współodpowiedzialność obywatelską za bezpieczeństwo publiczne” (s. 202). Bowiem skuteczność wszelkich działań w tym zakresie uzależnione jest oczywiście od właściwie zorganizowanego i sprawnie funkcjonującego systemu, którego istotnym elementem będzie świadomości zarówno zagrożeń jak i umiejętności im przeciwstawiania się .

W rozprawie należycie dobrano i wykorzystano **dostępną literaturę przedmiotu** o bardzo zróżnicowanym charakterze. Bibliografia zawiera 194 pozycje, w tym: 99 pozycji zwartych, 36 aktów prawnych, 9 innych dokumentów i 50 źródła internetowe. Bibliografię, ze względu na specyfikę tematyki, należy uznać, że jest wystarczającą.

Strona redakcyjna rozprawy doktorskiej nie budzi w zasadzie większych zastrzeżeń. Zauważalne nieliczne błędy redakcyjne nie wpływają na czytelność wywodu i nie wpływają w istotnym stopniu na ogólnie pozytywną ocenę recenzowanej rozprawy doktorskiej.

Konkludując recenzowana praca stanowi ciekawą poznawczo i merytorycznie wartościową, ze względu na osiągnięte rezultaty badawcze, rozprawę doktorską. Ponadto, stanowi inspirujący materiał badawczy, mogący znaleźć zastosowanie w dalszych badaniach poświęconych tej problematyce.

Wnioski końcowe

Rozprawę doktorską **mgr Ewy Żaboklickiej** na temat „Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy” oceniam jako oryginalne, wartościowe pod względem merytorycznym, rozwiązanie problemu naukowego w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie w ramach nauk społecznych. Treści merytoryczne recenzowanej rozprawy, w tym formułowane przez Doktorantkę oceny, uogólnienia i wnioski, wskazują na Jej znaczącą wiedzę w zakresie nauk o bezpieczeństwie. Przyjęte przez Autorkę rozprawy doktorskiej i zastosowane w procedurze badawczej założenia metodyczne świadczą o jej dobrych umiejętnościach samodzielnego prowadzenia pracy naukowej oraz wysokiej wiedzy merytorycznej dotyczącej obszaru i przedmiotu badań.

Biorąc pod uwagę powyższe konkluzje należy uznać, że rozprawa doktorska Pani **mgr Ewy Żaboklickiej** odpowiada wymogom określonym w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. roku *O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. 2017 r. poz. 1789) w związku z artykułem 187 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 2022 poz. 574). Stawiam wniosek o dopuszczenie Pani **mgr Ewy Żaboklickiej** do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.